

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางการปรับปรุงการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน ปีการศึกษา 2547 ครั้งนี้ ได้ศึกษาเอกสารต่าง ๆ ตลอดจนการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. ความหมายและความสำคัญของหลักสูตร
2. แนวทางการปฏิรูปการศึกษาด้านหลักสูตรและการเรียนการสอน
3. หลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544
4. การบริหาร จัดการหลักสูตรสถานศึกษา
5. แนวคิดเกี่ยวกับการใช้หลักสูตร
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. ความหมายและความสำคัญของหลักสูตร

ความหมายของหลักสูตร

การจัดการศึกษาในระบบทุกระดับจำเป็นต้องมีหลักสูตรซึ่งเป็นแม่บทในการจัดการศึกษา ดังนั้น หลักสูตรจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการศึกษา และเป็นตัวกำหนดว่าผู้เรียนจะเรียนอะไร ผู้สอนจะสอนอะไรและสอนอย่างไร และการที่จะให้ผู้เรียนมีคุณภาพตามวัตถุประสงค์ได้นั้น จะต้องใช้ตัวกำหนดหรือเกณฑ์เป็นเครื่องมือในการวัด ดังนั้น การให้การศึกษาคือการพัฒนาผู้เรียนในทุก ๆ ด้าน เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาไปในทิศทางที่สอดคล้องกับความมุ่งหมายที่กำหนด จึงต้องใช้หลักสูตรเป็นตัวกำหนด มีนักการศึกษาและนักวิชาการหลายคนได้ให้ความหมายและความสำคัญของหลักสูตรไว้ดังนี้

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2535 : 40) ได้ให้ความหมายของหลักสูตรไว้ 3 ประการ คือ

1. หลักสูตรเป็นศาสตร์ที่มีทฤษฎี หลักการ และการนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน ตามที่มุ่งหมายไว้

2. หลักสูตรเป็นระบบในการจัดการศึกษา โดยมีปัจจัยนำเข้า (Input) เช่น ครู นักเรียน วัสดุ อุปกรณ์ เป็นต้น มีกระบวนการ (Process) ได้แก่การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และมี ผลผลิต (Output) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความสำเร็จทางการศึกษา เป็นต้น

3. หลักสูตรเป็นแผนการจัดการเรียนการสอนที่มุ่งประสงค์จะอบรมฝึกฝนผู้เรียนให้ เป็นไปตามเป้าหมายที่ต้องการ

สำหรับ กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2536 : 11) ได้ระบุว่า หลักสูตร คือ การกระทำอย่างมีระบบเพื่อที่จะให้มีผลต่อพฤติกรรมของนักเรียน เพราะฉะนั้น หลักสูตรจึง ประกอบไปด้วยประสบการณ์ต่าง ๆ ที่จัดให้เพื่อบรรลุจุดมุ่งหมายของโรงเรียนนั้น ๆ อย่างไรก็ดี หลักสูตร เป็นเพียงส่วนหนึ่งเท่านั้นที่มีผลต่อพฤติกรรมของนักเรียน และ อำภา บุญช่วย (2537 : 17) ได้สรุปความหมายของหลักสูตรว่ามี 3 ลักษณะ คือ ในความหมายที่กว้างจะรวบรวมหลักสูตร และกิจกรรมการเรียนการสอนเข้าด้วยกัน ส่วนในความหมายที่แคบกว่า มองหลักสูตรเป็นเพียง โครงสร้าง แผนประสบการณ์ แนวทางในการปฏิบัติให้เกิดขึ้นก่อนสอน เป็นความหมายที่แยกตัว หลักสูตรออกจากการสอน อย่างไรก็ดีตามในตัวหลักสูตรหรือแผนประสบการณ์นี้ประกอบไปด้วย วัตถุประสงค์ เนื้อหาวิชา วิธีการเรียนการสอน และประเมินผล เพียงแต่ว่ายังไม่ได้นำไปใช้ เท่านั้น

สงบ ลักษณะ (2540 : 41) กล่าวว่า วิชา หลักสูตร คือ มวลประสบการณ์ทั้งปวงที่จัดไว้ อย่างเป็นระเบียบที่ดี เพื่อให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้ มีความรู้ ความสามารถ ทักษะ เจตคติ และ คุณสมบัติ อันเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตร และ ชุศรี สุวรรณโชติ (2544 : 39) กล่าวว่า หลักสูตรคือ มวลประสบการณ์ทุกชนิดที่ ครูสร้างสรรค์ให้กับผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนา ตนเอง ให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ในสังคมได้อย่างมีความสุข และเจริญงอกงาม

ด้าน สอนง ศิริกุลวัฒนา และรุจี พุทธสร (2540 : 115) ได้ให้ความหมายไว้ว่า หลักสูตร คือ ประสบการณ์ทุกอย่างทั้งใน และ นอกห้องเรียนที่โรงเรียนตั้งใจจัดให้ผู้เรียน เพื่อให้เกิด การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางที่พึงปรารถนาซึ่งเรียกว่า การเรียนรู้ หลักสูตรจึงมีความหมาย รวมไปถึงกิจกรรมทุกอย่างที่โรงเรียนจัดขึ้น ไม่ว่าสถานที่หรือเวลาใดก็ตามเพื่อให้นักเรียน ดังนั้น หลักสูตรจึงหมายความว่าความรวมถึงสิ่งต่อไปนี้พร้อมกัน คือ

1. เอกสารหลักสูตร ได้แก่ หลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการ แผนการสอน คู่มือครู แบบเรียน แบบฝึกหัด เป็นต้น

2. กระบวนการสอนของครู ซึ่งจะทำให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ของเด็กควบคู่ไปด้วยเสมอ ถ้ากระบวนการสอนนั้นมีคุณภาพ

3. กิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียนที่จัดให้นักเรียนเพื่อบรรลุจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้

จากความหมายที่กล่าวมาข้างต้น นักวิชาการได้ให้ความหมายของหลักสูตรสถานศึกษาที่แตกต่างกันในด้านสำนวนภาษาที่ใช้ แต่ความหมายและเนื้อหาสาระส่วนใหญ่เป็นไปในแนวทางเดียวกัน ซึ่งผู้ศึกษาได้ให้ความหมายของหลักสูตรสถานศึกษาหมายถึง การนำเอาผลประสพการณ์ทุกอย่างที่ทางโรงเรียนจัดให้กับผู้เรียน เพื่อให้เหมาะสมกับวัยและศักยภาพของผู้เรียน ทั้งนี้เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ มีการพัฒนาตนเอง และจะต้องเป็นไปตามจุดมุ่งหมาย หลักการ โครงสร้าง เนื้อหาของรายวิชา ยังหมายรวมถึง สื่อและอุปกรณ์การเรียนการสอนทุกอย่าง เพื่อให้ผู้เรียนนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน อยู่ร่วมกับสังคมได้อย่างปกติสุข

1.1. ความสำคัญของหลักสูตร

หลักสูตรและการสอนเป็นระบบ มีความสำคัญต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียน จึงจำเป็นที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งหลายต้องศึกษาทำความเข้าใจ ให้แจ่มแจ้ง ชัดเจน อันจะนำไปสู่การจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ ชีรยุทธ์ เสนีย์วงศ์ ณ อยุธยา (2536 : 204 – 205) ได้ให้เหตุผลดังนี้

1. หลักสูตรเป็นเสมือนเบ้าหลอมพลเมืองให้เป็นคนดี และมีคุณภาพ ประเทศชาติจะเจริญรุ่งเรืองได้นั้น จะต้องอาศัยพลเมืองที่มีคุณภาพ

2. หลักสูตรเป็นโครงการและแนวทางในการศึกษา เพราะหลักสูตรจะบอกให้ทราบว่า การจัดการศึกษานั้น มุ่งหวังจะให้บรรลุวัตถุประสงค์อะไรบ้าง จะต้องจัดเนื้อหาสาระและประสพการณ์อย่างไร จะใช้อะไรเป็นเครื่องแสดงว่าได้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้แล้ว

3. ในระดับโรงเรียนหลักสูตรจะเป็นแนวปฏิบัติแก่ครู เพราะหลักสูตรจะบอกให้ครูรู้ว่า จะสอนให้ผู้เรียนเรียนรู้อะไรบ้าง จะให้เกิดพฤติกรรมอะไร ถ้าจะสอนให้รู้ และเกิดประสพการณ์อย่างนั้น ครูจะต้องจัดกิจกรรม ประสพการณ์อะไรให้แก่ผู้เรียนบ้าง

4. หลักสูตรเป็นมาตรฐานของการศึกษา มาตรฐานประการแรกนั้น หมายความว่า โรงเรียนหรือสถาบันการศึกษาจะต้องสอนให้ถึงมาตรฐานที่หลักสูตรกำหนดไว้คือ สอนให้ครบ หรือจบหลักสูตรนั่นเอง ประการที่สอง หลักสูตรจะเป็นเกณฑ์มาตรฐานให้ทุกสถาบันจัดขึ้นด้วย วัตถุประสงค์เดียวกันให้เป็นระเบียบแบบแผนที่เป็นมาตรฐานเดียวกันในการดำเนินการเรียน การสอน และ อัมภา บุญช่วย (2537 : 17 – 18) ได้สรุปความสำคัญของหลักสูตรไว้ดังนี้

1. เป็นเอกสารของทางราชการ หรือเป็นมติของรัฐบาลเพื่อให้บุคคลที่ทำหน้าที่เกี่ยวกับการศึกษาปฏิบัติ ไม่ว่าจะเป็นสถาบันการศึกษาของรัฐบาลหรือเอกชน ดังนั้นหลักสูตรจึงเปรียบเสมือน คำสั่ง หรือ ข้อบังคับ ของทางราชการชนิดหนึ่งนั่นเอง

2. เป็นเกณฑ์มาตรฐานทางการศึกษาเพื่อควบคุมการเรียนการสอนในสถาบัน การศึกษาระดับต่างๆรวมทั้งเป็นเกณฑ์มาตรฐานอย่างหนึ่งในการจัดสรรงบประมาณ บุคลากร อาคารสถานที่ และ วัสดุอุปกรณ์ทางการศึกษาของรัฐบาลให้แก่โรงเรียน

3. เป็นแผนการดำเนินงานของนักบริหารการศึกษา ที่จะต้องอำนวยความสะดวกและติดตามประเมินผลให้เป็นไปตามนโยบายการจัดการศึกษาของรัฐบาล

4. เป็นแผนการปฏิบัติงาน หรือเครื่องชี้แนวทางในการปฏิบัติงานของครู เพราะหลักสูตรจะเสนอจุดมุ่งหมายการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และการประเมินผลการเรียนการสอนซึ่งครูควรปฏิบัติอย่างจริงจัง

5. เป็นเครื่องมือของรัฐในอันที่จะพัฒนาคน และพัฒนากำลังคน ซึ่งจะเป็นตัวจักรสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติตามแผนของรัฐบาล

6. เป็นเครื่องชี้ถึงความเจริญขององศาของชาติ เพราะการศึกษาเป็นเครื่องมือของการพัฒนาคน ถ้าประเทศใดมีหลักสูตรที่เหมาะสม ทันสมัย และมีประสิทธิภาพ ก็จะทำให้ประเทศของตนมีคุณภาพ

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่า หลักสูตรนั้นเป็นสิ่งที่กำหนด ชี้แนะแนวทางในการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนที่มีคุณภาพ ทั้งยังเป็นตัวกำหนดที่จะให้ผู้เรียนเรียนตามศักยภาพของตนเอง หากมีการกำหนดหลักสูตรให้สอดคล้องกับสภาพสังคมและเศรษฐกิจแล้ว การศึกษาก็จะมีความเจริญก้าวหน้า มีประสิทธิภาพ ดังนั้น หลักสูตรจึงเป็นเครื่องที่จะชี้นำในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้เป็นคนดีของประเทศชาติสืบต่อไป หลักสูตรสถานศึกษา เป็นแผน หรือแนวทาง หรือข้อกำหนด ของการจัดการศึกษาที่จะพัฒนาให้ผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถ โดยส่งเสริมให้แต่ละบุคคลพัฒนาไปสู่ศักยภาพสูงสุดของตน รวมถึงลำดับขั้นของมวลประสบการณ์ ที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้สะสม ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนนำความรู้ไปสู่การปฏิบัติได้ประสบความสำเร็จในการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง รู้จักตนเอง มีชีวิตอยู่ในโรงเรียน ชุมชน สังคม และโลกได้อย่างมีความสุข ดังนั้น หลักสูตรสถานศึกษาจะประกอบด้วย การเรียนรู้ทั้งมวลและประสบการณ์อื่น ๆ ที่สถานศึกษาแต่ละแห่งวางแผนเพื่อพัฒนาผู้เรียน หลักสูตรสถานศึกษามีความสำคัญต่อการช่วยพัฒนาผู้เรียนในทุก ๆ ด้าน สามารถชี้แนะให้ผู้บริหารสถานศึกษา ครู อาจารย์ ตลอดจนผู้เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาได้พยายามจัดมวลประสบการณ์ให้แก่ผู้เรียนได้พัฒนาตนเองในด้านความรู้ ทักษะ คุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์บรรลุตามจุดหมายของการจัดการศึกษา

คิดวิเคราะห์ รักการเรียนรู้ มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ มีทักษะที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีวิต สามารถพึ่งตนเองและร่วมมือกับผู้อื่นได้อย่างสร้างสรรค์

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2544 : 1) ได้กำหนดแนวทางของการปฏิรูประบบการเรียนรู้ ระบบการบริหารเป็นองค์ประกอบสำคัญในการปฏิรูปการศึกษา ให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่ให้มีการกระจายอำนาจการบริหารจัดการจากส่วนกลางไปยังเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่าการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ ผู้สอนหรือสถานศึกษาจะต้องมีการปรับเปลี่ยนยุทธวิธีในการเรียนการสอนใหม่ เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาตนเองตามขีดความสามารถและความสนใจของตนเอง ตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษา

3. หลักสูตรสถานศึกษาระดับพื้นฐาน พุทธศักราช 2544

จากการศึกษาเอกสารหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา . 2545) และเอกสารที่เกี่ยวข้อง พอสรุปสาระสำคัญของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ได้ดังนี้

ความเจริญทางด้านวิชาการและเทคโนโลยีในปัจจุบันมีผลต่อการเปลี่ยนแปลง ทางสังคม เศรษฐกิจของประเทศไทยเราเป็นอันมาก หลักสูตรสถานศึกษาถือว่าเป็นกุญแจที่สำคัญในการที่จะพัฒนาคุณภาพการศึกษาของประเทศ เพื่อสร้างคนไทยให้ทันต่อเหตุการณ์ของโลก ให้เป็นคนดี คนเก่ง มีความสุข มีศักยภาพ ในการแข่งขันและร่วมมืออย่างสร้างสรรค์ในเวทีโลก ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2540 มาตรา 43 บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึง และมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย การจัดการศึกษา รัฐต้องคำนึงถึงการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช (2540 : 14 – 15) ประกอบกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ได้กำหนดให้การศึกษาเป็นกระบวนการเรียนรู้เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคม โดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึกอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรม การสร้างสรรค์ความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้ขึ้นจากสภาพแวดล้อม สังคม แหล่งการเรียนรู้และข้อวิจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

หลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พัฒนาขึ้นจากเหตุผลและความจำเป็นด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. กระแสการเปลี่ยนแปลงของโลกาภิวัตน์ ส่งผลต่อสภาพสังคม และเศรษฐกิจของโลก ทำให้ประเทศไทยต้องพัฒนาคุณภาพทรัพยากรมนุษย์ให้มีศักยภาพในการแข่งขันและร่วมมืออย่างสร้างสรรค์ในเวทีโลก การปรับปรุงหลักสูตรการศึกษาจึงเป็นกลไกในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามเป้าหมายดังกล่าว

2. ข้อจำกัดของหลักสูตรเดิมทำให้สังคมไทยไม่สามารถก้าวสู่สังคมความรู้ได้ทันการณจากการใช้หลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พ.ศ. 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) และหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พ.ศ. 2524 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) และการติดตามผลตลอดระยะเวลากว่า 10 ปี ทำให้พบข้อจำกัดของหลักสูตรในประเด็นสำคัญ ดังนี้

2.1 การกำหนดหลักสูตรจากส่วนกลางไม่สามารถสะท้อนสภาพความต้องการที่แท้จริงของสถานศึกษา และท้องถิ่น

2.2 การจัดหลักสูตรและการเรียนรู้คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี ยังไม่สามารถผลักดันให้ประเทศไทยเป็นผู้นำด้านวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ และเทคโนโลยีในภูมิภาค จึงจำเป็นต้องปรับปรุงกระบวนการเรียนการสอนให้คนไทยมีทักษะกระบวนการและเจตคติ ที่ดีทางคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี มีความคิดสร้างสรรค์

2.3 การนำหลักสูตรไปใช้ยังไม่สามารถสร้างพื้นฐานในการคิด สร้างวิธีการเรียนรู้ให้คนไทยมีทักษะในการจัดการและทักษะในการดำเนินชีวิต สามารถเผชิญปัญหาสังคมและเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.4 การเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ ยังไม่สามารถที่จะทำให้ผู้เรียนใช้ภาษาต่างประเทศ โดยเฉพาะภาษาอังกฤษ ในการติดต่อสื่อสารและการค้นหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ที่มีอยู่หลากหลายในอุตสาหกรรมเทศ

3. เจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ซึ่งพบว่า รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 กำหนดให้บุคคลมีความเสมอภาคเข้ามารับการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยคำนึงถึงการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองท้องถิ่นและชุมชนจัดการศึกษา ประกอบกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้กำหนดให้การศึกษาเป็นกระบวนการเรียนรู้ เพื่อให้บุคคลได้เรียนรู้ตลอดชีวิต พัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีความเป็นไทยและอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุข ตลอดจนเปิดโอกาสให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ

เหตุผลและความจำเป็นดังกล่าวสะท้อนถึงสภาวะวิกฤติของชาติเกี่ยวกับคุณภาพของคน และแสดงถึงความจำเป็นการพัฒนาคนไทยให้มีลักษณะอันพึงประสงค์ ลักษณะของหลักสูตรและเป้าหมายการพัฒนาผู้เรียน พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (มาตรา 27) กำหนดให้มีหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นหลักสูตรแกนกลาง ที่กำหนดสาระและมาตรฐานการเรียนรู้สำหรับการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้ผู้เรียนทุกคนต้องเรียนเหมือนกันเพื่อความเป็นไทย ความเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ การดำรงชีวิตและการศึกษาต่อ เพื่อให้สถานศึกษาใช้เป็นแนวทางในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา และจัดการเรียนการสอนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนด และให้สถานศึกษาจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา โดยนำข้อมูลที่เป็นสภาพปัญหา หรือความต้องการในชุมชน และสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ มาจัดทำสาระหลักสูตรและจัดการเรียนรู้ โดยยึดหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นกรอบหรือแนวทางในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา

ทั้งนี้ การกำหนดหลักสูตรดังกล่าวมีกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ เป็นแกนหลัก โดยประสานความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วม โดยประกาศใช้เมื่อวันที่ 2 พฤศจิกายน พ.ศ. 2544 และตั้งเป้าหมายว่าในปีการศึกษา 2547 จะเริ่มใช้หลักสูตรได้ครอบคลุมทั่วประเทศ

3.1 หลักการ

เพื่อให้การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นไปตามนโยบายการศึกษา ของประเทศจึงกำหนดหลักการของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ไว้ดังนี้

1. เป็นการศึกษาเพื่อความเป็นเอกภาพของชาติ มุ่งเน้นความเป็นไทยควบคู่กับความเป็นสากล
2. เป็นการศึกษาเพื่อปวงชน ที่ประชาชนทุกคนจะได้รับการศึกษาอย่างเสมอภาค และเท่าเทียมกัน โดยสังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา
3. ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต โดยถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด สามารถพัฒนาตามธรรมชาติ และเต็มศักยภาพ
4. เป็นหลักสูตรที่มีโครงสร้างยืดหยุ่นทั้งด้านสาระ เวลา และการจัดการเรียนรู้
5. เป็นหลักสูตรที่จัดการศึกษาได้ทุกรูปแบบ ครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมาย สามารถ

เทียบโอนผลการเรียนรู้ และประสบการณ์

สำนักวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศ

3.2 จุดมุ่งหมาย

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานมุ่งพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข และมีความเป็นไทย มีศักยภาพในการศึกษาต่อและประกอบอาชีพ จึงกำหนดจุดมุ่งหมายซึ่งถือเป็นมาตรฐานการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ดังนี้

1. เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัยในตนเอง ปฏิบัติตนตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมอันพึงประสงค์
2. มีความคิดสร้างสรรค์ ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน รักการอ่าน รักการเขียน และรักการค้นคว้า
3. มีความรู้อันเป็นสากล รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง และความเจริญก้าวหน้าทางวิชาการ มีทักษะและศักยภาพในการจัดการ การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยี ปรับวิธีการคิด วิธีการทำงานได้เหมาะสมกับสถานการณ์
4. มีทักษะและกระบวนการโดยเฉพาะทางคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ทักษะ การคิด การสร้างปัญญา และทักษะในการดำเนินชีวิต
5. รักการออกกำลังกาย ดูแลตนเองให้มีสุขภาพและบุคลิกภาพที่ดี
6. มีประสิทธิภาพ ในการผลิตและการบริโภค มีค่านิยมเป็นผู้ผลิตมากกว่าผู้บริโภค
7. เข้าใจในประวัติศาสตร์ของชาติไทย ภูมิใจในความเป็นไทย เป็นพลเมืองดียึดมั่นในวิถีชีวิตและการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
8. มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ภาษาไทย ศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี กีฬา ภูมิปัญญาไทย ทรัพยากรธรรมชาติและพัฒนาสิ่งแวดล้อม
9. รักประเทศชาติและท้องถิ่น มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามให้สังคม

3.3 โครงสร้าง

เพื่อให้การจัดการศึกษาเป็นไปตามหลักการ จุดหมายและมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ ให้สถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้อง มีแนวปฏิบัติในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา โดยสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลำพูน เขต 1 (2547 : 1 – 4) ได้กำหนดโครงสร้างไว้ ดังนี้

1. ระดับช่วงชั้น กำหนดหลักสูตรเป็น 4 ช่วงชั้นตามระดับพัฒนาการของผู้เรียน ดังนี้
 - ช่วงชั้นที่ 1 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 – 3
 - ช่วงชั้นที่ 2 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 – 6
 - ช่วงชั้นที่ 3 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 – 3
 - ช่วงชั้นที่ 4 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 – 6

2. สาระการเรียนรู้ตามหลักสูตร ได้กำหนดไว้ 8 สาระ ได้แก่ ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สุขศึกษาและพลศึกษา ศิลปะ การงานอาชีพและเทคโนโลยี ภาษาต่างประเทศ และได้จัดกลุ่มสาระต่างๆเหล่านี้เป็น 3 กลุ่ม คือ

กลุ่มที่ 1 ได้แก่ ภาษาไทย คณิตศาสตร์ ภาษาอังกฤษ วิทยาศาสตร์ และ คอมพิวเตอร์ ซึ่งเป็นพื้นฐานทางวิชาการ

กลุ่มที่ 2 ได้แก่ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ ศาสนา ศิลธรรม จริยธรรมและสุขศึกษา ซึ่งเป็นพื้นฐานในการอยู่ร่วมกันในสังคม

กลุ่มที่ 3 ได้แก่ กีฬา ดนตรี ศิลปะ พละ การอาชีพและเทคโนโลยี และกิจกรรม พัฒนาผู้เรียน ซึ่งเป็นพื้นฐานในการพัฒนาสุขภาพ บุคลิกภาพและความถนัด ทั้งนี้จุดเน้นในการจัดการเรียนรู้ทั้ง 3 กลุ่มได้กำหนดเวลาเรียนไว้ดังนี้

ช่วงชั้นที่ 1 (ป.1 – ป.3) และ ช่วงชั้นที่ 2 (ป.4 - ป.6) วันละประมาณ 5 ชั่วโมง โดย จัดให้เรียนกลุ่มที่ 1 จำนวน 3 ชั่วโมง กลุ่มที่ 2 จำนวน 1 ชั่วโมง และกลุ่มที่ 3 ในชั่วโมงสุดท้ายของวันตามลำดับ

ช่วงชั้นที่ 3 (ม.1 – ม.3) และ ช่วงชั้นที่ 4 (ม.4 – ม.6) วันละ 6 ชั่วโมง โดยจัดให้เรียนกลุ่มที่ 1 จำนวน 4 ชั่วโมง กลุ่มที่ 2 จำนวน 1 ชั่วโมง และกลุ่มที่ 3 ในชั่วโมงสุดท้ายของวันตามลำดับ

ทั้งนี้เพื่อเป็นแนวทางการทบทวนและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับนโยบายดังกล่าว คือการปรับโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษา ตลอดจนการจัดทำตารางการจัดการเรียนรู้ตามโครงสร้างหลักสูตรที่ปรับปรุงขึ้นใหม่

ตารางที่ 1 โครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษาช่วงชั้นที่ 1 - 2

กลุ่มสาระการเรียนรู้	สัดส่วนเวลาเรียน ชั่วโมง/ปี					
	ช่วงชั้นที่ 1 (ป.1 - ป.3)			ช่วงชั้นที่ 2 (ป.4 - ป.6)		
	ป.1	ป.2	ป.3	ป.4	ป.5	ป.6
1. สาระการเรียนรู้พื้นฐาน						
1.1 ภาษาไทย	240	240	240	200	200	200
1.2 คณิตศาสตร์	200	200	200	200	200	200
1.3 วิทยาศาสตร์	80	80	80	80	80	80
1.4 สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม	120	120	120	120	120	120
1.5 สุขศึกษาและพลศึกษา	80	80	80	80	80	80
1.6 ศิลปะ	40	40	40	40	40	40
1.7 การงานอาชีพและเทคโนโลยี	80	80	80	80	80	80
1.8 ภาษาต่างประเทศ	40	40	40	40	40	40
2. สาระการเรียนรู้เพิ่มเติม	-	-	-	40	40	40
3. กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน	120	120	120	120	120	120
รวมทั้งสิ้น	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000

ทั้งนี้ในการปรับโครงสร้างของหลักสูตรสถานศึกษา ให้สถานศึกษาคำนึงถึง วิทยาลัย
ของสถานศึกษาด้วย

3.4 กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

เป็นกิจกรรมที่จัดให้ผู้เรียนได้พัฒนาความสามารถของตนเองตามศักยภาพ มุ่งเน้น
เพิ่มเติมจากกิจกรรมที่ได้จัดให้ผู้เรียนตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ ทั้ง 8 กลุ่มสาระ การเข้าร่วมและ
ปฏิบัติกิจกรรมที่เหมาะสมร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุขกับกิจกรรมที่เลือกด้วยตนเองตามความถนัด
และความสนใจอย่างแท้จริง การพัฒนาที่สำคัญได้แก่ การพัฒนาองค์รวมของความเป็นมนุษย์ให้
ครบทุกด้านทั้งร่างกาย สติปัญญา อารมณ์และสังคม โดยอาจจัดเป็นแนวทางหนึ่งที่จะสนอง
นโยบายในการสร้างเยาวชนของชาติให้เป็นผู้มีศีลธรรม จริยธรรม มีระเบียบวินัยและมีคุณภาพ
เพื่อพัฒนาองค์รวมของความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ปลูกฝังและสร้างจิตสำนึกของการทำประโยชน์

เพื่อสังคม ซึ่งสถานศึกษาจะต้องดำเนินการอย่างมีเป้าหมาย มีรูปแบบและวิธีการที่เหมาะสม กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนแบ่งเป็น 2 ลักษณะคือ

3.4.1. กิจกรรมแนะแนว เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริม และพัฒนาความสามารถของผู้เรียน ให้เหมาะสมตามความแตกต่างระหว่างบุคคล

3.4.2. กิจกรรมนักเรียน เป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนปฏิบัติกันเป็นกลุ่ม เช่น ลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาด และผู้บำเพ็ญประโยชน์ เป็นต้น

ตาราง ที่ 2 แนวทางพัฒนาผู้เรียนในมิติต่าง ๆ

ด้าน	ความรู้	ทักษะ	คุณธรรมจริยธรรม และค่านิยม
วิชาการ	ความรู้เกี่ยวกับสาขาวิชา	ทักษะตามสาขาวิชา เช่น ทักษะทางภาษา ทักษะกระบวนการทาง วิทยาศาสตร์	คุณค่า ความดี ความงาม ของสาขาวิชา
งาน	ความรู้เกี่ยวกับงาน	ทักษะการทำงาน	คุณค่า ความดี ความงาม ของงาน การทำงาน
ชีวิต	ความรู้เกี่ยวกับชีวิต	ทักษะชีวิต	คุณค่า ความดี ความงาม ของชีวิต

ที่มา : วัฒนาพร ระงับทุกข์ (2545 : 21)

3.5 มาตรฐานการเรียนรู้

มาตรฐานการเรียนรู้เป็นข้อกำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ ทั้ง 8 กลุ่มสาระ และมีจุดมุ่งหมายในการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ซึ่งกำหนดเป็น 2 ลักษณะคือ

3.5.1. มาตรฐานการเรียนรู้การศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นมาตรฐานการเรียนรู้ในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ เมื่อผู้เรียนเรียนจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน

3.5.2. มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น เป็นมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนดไว้เฉพาะมาตรฐานการเรียนรู้ที่จำเป็นสำหรับการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนทุกคน และให้สอดคล้องกับสภาพ

ปัญหาในชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของ ครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ ตลอดจนมาตรฐานการเรียนรู้ที่เข้มข้นตาม ความสามารถ ความถนัด และความสนใจของผู้เรียนให้สถานศึกษาพัฒนาเพิ่มได้

3.6 การประเมินผลการเรียน

การวัดและประเมินผลการเรียนรู้เป็นกระบวนการที่ผู้สอนใช้พัฒนาคุณภาพผู้เรียน เพราะจะช่วยให้ได้ข้อมูลสารสนเทศที่แสดงพัฒนาการความก้าวหน้า และความสำเร็จทางการเรียน ของผู้เรียน รวมทั้งข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาและเรียนรู้อย่าง เต็มตามศักยภาพ สถานศึกษาในฐานะผู้รับผิดชอบการจัดการศึกษา จะต้องจัดทำหลักเกณฑ์แนว ปฏิบัติในการวัดและประเมินผลการเรียนของสถานศึกษา เพื่อให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายถือ ปฏิบัติร่วมกันและเป็นไปในมาตรฐานเดียวกัน สถานศึกษาต้องมีผลการเรียนรู้ของผู้เรียนจากการ วัดและประเมินทั้งในระดับชั้นเรียน ระดับสถานศึกษา ระดับเขตการศึกษา และระดับชาติ ตลอดจนการประเมินภายนอก เพื่อใช้เป็นข้อมูลสร้างความมั่นใจเกี่ยวกับคุณภาพของผู้เรียนและ ผู้เกี่ยวข้องทั้งภายในและนอกสถานศึกษา

การวัดและการประเมินผลการเรียนรู้มีการประเมินผล 3 ระดับ คือ

1. การประเมินผลระดับชั้นเรียน
2. การประเมินผลระดับโรงเรียน
3. การประเมินผลระดับชาติ

การประเมินผลในชั้นเรียน มีความสำคัญมาก เป็นการประเมินงานกิจกรรมของนักเรียน ในชั้นเรียน การประเมินผลของนักเรียนพิจารณาจากพัฒนาการของนักเรียน ความประพฤติ การสังเกต การร่วมกิจกรรม และการทดสอบควบคู่ไปกับกระบวนการ การเรียนการสอน ตามรูปแบบ และหลักการดังนี้

1. สถานศึกษาประเมินผู้เรียนด้วยวิธีการที่หลากหลาย ตามสภาพจริง
2. การวัดประเมินผลการเรียนต้องครอบคลุมและสอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษา
3. การประเมินผล คือส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้เพื่อปรับปรุงการเรียนการสอน

พัฒนาผู้เรียนและตัดสินผลการเรียน

4. ประเมินผลโดยการสอบข้อเขียนหรือตามแฟ้มสะสมงาน
5. ประเมินด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์แต่ละช่วงชั้น
6. เทียบโอนผลการเรียนจากการศึกษารูปแบบต่าง ๆ และระหว่างสถานศึกษา

7. เปิดโอกาสให้ผู้เรียนและผู้ที่เกี่ยวข้องตรวจสอบผลการประเมินได้

ผู้เรียนสามารถจบหลักสูตรได้ 2 ช่วงชั้น คือ จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (ม.3) และจบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (ม.6) โดยผู้เรียนจะผ่านการศึกษาแต่ละช่วงชั้น จนจบหลักสูตรได้ตามเกณฑ์ ดังนี้

1. ต้องเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่ม สำหรับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ต้องได้หน่วยกิต ครอบคลุมตามที่สถานศึกษากำหนด
2. ต้องผ่านการประเมินด้านการอ่าน การคิดวิเคราะห์ และการเขียนตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด
3. ต้องผ่านการประเมินด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด
4. ต้องเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนและผ่านการประเมินตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด

เอกสารหลักฐานการศึกษา ที่สถานศึกษาจะต้องให้มี 2 ส่วน คือ เอกสารกลางที่ต้องใช้เหมือนกันหมด ได้แก่ เอกสารแสดงผลการเรียนรู้ เอกสารแสดงวุฒิการศึกษา แบบรายงานผู้สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งจัดทำโดยส่วนกลาง และเอกสารที่สถานศึกษาต้องจัดทำขึ้นเอง เช่น เอกสารแสดงผลการเรียนรู้ แบบบันทึกผลการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนรายวิชา แบบรายงานการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนเป็นรายบุคคล ระเบียบสะสมแสดงผลพัฒนาการด้านต่าง ๆ และแบบแสดงผลการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ เป็นต้น

การเทียบโอน สถานศึกษาสามารถเทียบโอนผลการเรียนรู้ได้โดยพิจารณาจากหลักฐานการศึกษา จากความรู้และประสบการณ์ และจากความสามารถและการปฏิบัติได้จริง

สรุปได้ว่า หลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นกระบวนการทางปัญญาที่พัฒนาบุคคลอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต เรียนรู้ได้ทุกสถานที่ ตลอดเวลาตามความเหมาะสมของระดับการศึกษา เพื่อให้มีความรู้เกี่ยวกับตนเอง ตามความสนใจ ความถนัดของผู้เรียน เน้นกระบวนการคิดและกระบวนการปฏิบัติจริง ได้เรียนรู้ตามสภาพจริง สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้กว้างไกล โดยมุ่งประโยชน์ต่อผู้เรียนเป็นสำคัญ

4. การบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา

กรมวิชาการ (2545 ก : 7 -11) ได้กำหนดภารกิจในการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาไว้ 7 ภารกิจ ดังนี้

1. การเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา

- 1.1 สร้างความตระหนัก
- 1.2 พัฒนาบุคลากร
- 1.3 แต่งตั้งคณะกรรมการสถานศึกษา
- 1.4 จัดทำระบบสารสนเทศ
- 1.5 จัดทำแผนพัฒนาคุณภาพ

2. การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา

- 2.1 ศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง
- 2.2 กำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ และเป้าหมาย
- 2.3 กำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์
- 2.4 กำหนดโครงสร้างหลักสูตร
- 2.5 กำหนดผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง
- 2.6 จัดทำคำอธิบายรายวิชา
- 2.7 จัดทำหน่วยการเรียนรู้
- 2.8 จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้
- 2.9 กำหนดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน
- 2.10 กำหนดสื่อการเรียนรู้ / แหล่งการเรียนรู้
- 2.11 กำหนดการวัดและประเมินผล
- 2.12 บริหารจัดการงบประมาณ อาคารสถานที่ อุปกรณ์ และบุคลากรให้สอดคล้องกับ

หลักสูตรสถานศึกษา

3. การวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตร

- 3.1 สร้างบรรยากาศการเรียนรู้
- 3.2 จัดหา เลือกใช้ ทำและพัฒนาสื่อ
- 3.3 จัดกระบวนการเรียนรู้
- 3.4 กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน
- 3.5 วัดและประเมินผล

- 3.6 แนวแนะ
- 3.7 นิเทศ กำกับ ติดตาม
- 3.8 วิจัยพัฒนา
4. การดำเนินการใช้หลักสูตร
5. การนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผล
6. การสรุปผลการดำเนินงาน
7. การปรับปรุงพัฒนา

การเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา

การเตรียมความพร้อมเกี่ยวกับการบริหารหลักสูตร เป็นสิ่งจำเป็นและสำคัญที่สถานศึกษาจะต้องดำเนินการเพื่อไม่ให้เกิดการขัดข้อง ติดขัด หรือเกิดความล่าช้าในระหว่างดำเนินการใช้หลักสูตร ปรียาพร วงศ์อนุตราโรจน์ (2543 : 45 - 47) ได้กล่าวถึงการเตรียมความพร้อมในการบริหารหลักสูตรไว้ดังนี้

ก. การเตรียมความพร้อมด้านบุคลากรที่เกี่ยวข้อง ได้แก่

1. การเตรียมความพร้อมด้านครูผู้สอน ซึ่งเป็นบุคคลที่มีความสำคัญต่อหลักสูตร การเปลี่ยนแปลงหลักสูตรจะประสบความสำเร็จหรือไม่ขึ้นอยู่กับครูผู้สอน เพราะเป็นผู้นำหลักสูตรไปใช้ในห้องเรียนกับผู้เรียน สิ่งที่ต้องทำในการเตรียมความพร้อมทางด้านครูผู้สอน คือ การสำรวจจำนวนครูผู้สอน ความพร้อมในการสอน โดยเฉพาะความเข้าใจในวัตถุประสงค์ของหลักสูตร รวมทั้งทักษะในการสอน การประเมินผลการเรียน และการมีเจตคติที่ดีต่อหลักสูตร

2. การเตรียมผู้นิเทศการสอนและนักแนะแนวการศึกษา บุคลากรเหล่านี้มีส่วนส่งเสริมให้หลักสูตรมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ซึ่งโดยทั่วไปบุคลากรที่เกี่ยวข้องเหล่านี้มีความเข้าใจเรื่องหลักสูตร ก็จะช่วยครูในด้านการเรียนการสอนได้ดีในการพัฒนาคุณภาพการสอน

3. การเตรียมผู้บริหาร โดยทั่วไปผู้บริหารมีหลายระดับ หากเป็นสถานศึกษามีผู้อำนวยการ หัวหน้าคณะวิชา และหัวหน้าแผนกวิชา ตลอดจนหัวหน้างานอื่น ๆ ผู้บริหารมีความสำคัญต่อการพัฒนาหลักสูตรไม่ยิ่งหย่อนกว่าครูและผู้นิเทศการสอน เพราะเป็นผู้กำกับดูแลหลักสูตรให้ดำเนินการไปอย่างต่อเนื่อง ผู้บริหารควรสำรวจสภาพและปัญหาของสถานศึกษาในความดูแลของตนเพื่อพัฒนาและแก้ไขได้ถูกต้อง การประชุมสัมมนาผู้บริหารเรื่องบทบาทและหน้าที่ในการส่งเสริมการพัฒนาหลักสูตรจึงเป็นสิ่งจำเป็น รวมทั้งแนวคิดและเทคนิคของงานบริหารหลักสูตร

ข. การเตรียมความพร้อมของสิ่งอำนวยความสะดวก ได้แก่ วัสดุฝึก สื่อการสอน ห้องสมุด อาคารสถานที่ งบประมาณ สถานที่ฝึกงาน รวมทั้งจัดทำคู่มือครูเกี่ยวกับหลักสูตร

1. การเตรียมความพร้อมเกี่ยวกับวัสดุในการสอนด้านทักษะปฏิบัติ โดยเฉพาะด้านวิชาชีพ วัสดุในโรงฝึกงาน ห้องปฏิบัติการเป็นสิ่งจำเป็นที่จะต้องเตรียมจัดซื้อ และจัดการไว้ล่วงหน้าก่อนการสอน มิฉะนั้นอาจเกิดการขาดแคลนในเวลาสอน จึงควรได้วางแผนการไว้ล่วงหน้าเกี่ยวกับการจัดซื้อวัสดุ

2. การเตรียมความพร้อมเกี่ยวกับสื่อการสอนหลักสูตรใหม่ ย่อมต้องการสิ่งใหม่ ๆ การจัดหาไว้พร้อมเกี่ยวกับสื่อการสอน เช่น แผ่นใส เทป คลอคอนอุปกรณ์ในการใช้สื่อเป็นต้นจึงเป็นสิ่งจำเป็น แต่ทั้งนี้ก็ต้องคำนึงถึงสภาพของสถานศึกษา เช่น ห้องที่จะใช้สื่อ ความสามารถของครูผู้สอน เจ้าหน้าที่ ช่างเทคนิคที่จะช่วยบริการการใช้สื่อด้วย เป็นต้น

3. การเตรียมอาคารสถานที่ อาคารสถานที่เป็นห้องเรียนบรรยาย ห้องปฏิบัติการ ห้องทดลอง โรงฝึกงาน ควรจัดหาให้พร้อม ถ้าจำเป็นต้องมีการปรับปรุงอาคารสถานที่เหล่านั้น เช่น ห้องปฏิบัติการ ก็ต้องจัดทำล่วงหน้าก่อนนำหลักสูตรไปใช้

4. การเตรียมงบประมาณ ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการดำเนินงานหลักสูตรเป็นสิ่งจำเป็นมาก งบประมาณจะเป็นตัวบ่งชี้ที่จะทำให้หลักสูตรประสบความสำเร็จหรือไม่ นอกจากจะใช้จ่ายในด้านค่าจ้าง ค่าตอบแทน แล้วยังเป็นค่าใช้จ่ายสอยในการพัฒนาวัสดุ หลักสูตร คู่มือครู คู่มือนักเรียน เอกสาร และอุปกรณ์การสอน สิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งสนับสนุนต่อการสอน

5. การเตรียมห้องสมุด เป็นส่วนที่จะสนับสนุนการสอนให้ได้ผลยิ่งขึ้น ครูและนักเรียนมีแหล่งค้นคว้า สามารถศึกษาเพิ่มเติมจากห้องสมุด จำเป็นต้องจัดหาเอกสารต่าง ๆ ที่จำเป็นสำหรับการเรียนการสอนไว้ในห้องสมุด

6. การเตรียมสถานที่ฝึกงานการเรียนในด้านวิชาชีพ จึงจำเป็นต้องมีสถานที่เพื่อฝึกทักษะ และนำสิ่งที่ได้เรียนรู้ไปปฏิบัติจริง การเตรียมสถานที่ฝึกงานให้พร้อมจะช่วยดำเนินการเกี่ยวกับหลักสูตรได้สะดวกและมีคุณภาพ

การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา

หลักสูตรสถานศึกษา เป็นแผน หรือแนวทาง หรือข้อกำหนดของการจัดการศึกษาที่มุ่งพัฒนาให้ผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถ โดยส่งเสริมให้แต่ละบุคคลพัฒนาไปสู่ศักยภาพสูงสุดของตน รวมถึงลำดับขั้นของมวลประสบการณ์ที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้สะสม ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนนำความรู้ไปสู่การปฏิบัติได้ และประสบความสำเร็จในการเรียนรู้ด้วยตนเอง รู้จักตนเอง มีชีวิตอยู่ในโรงเรียน ชุมชน สังคม และโลกอย่างมีความสุข

กรมวิชาการ (2544 : 27-34) ได้กล่าวถึงการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาไว้ ดังนี้

1. หลักสูตรสถานศึกษา ประกอบด้วย การเรียนรู้ทั้งมวลและมวลประสบการณ์อื่น ๆ ที่สถานศึกษาแต่ละแห่งวางแผนเพื่อพัฒนาผู้เรียน โดยจัดทำสาระการเรียนรู้ทั้งรายวิชาที่เป็นพื้นฐานและรายวิชาที่ต้องการเรียนเพิ่มเติมเป็นรายปีหรือรายภาค จัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ทุกภาคเรียน และกำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์จากมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2. จุดมุ่งหมายของหลักสูตรสถานศึกษา

สถานศึกษาต้องพัฒนาหลักสูตรภายในบริบทและแนวทางนั้น ๆ ดังนี้

2.1 ควรพัฒนาให้เด็กเกิดความสนุกสนานและเพลิดเพลินในการเรียนรู้ เปรียบเสมือนเป็นวิธีสร้างกำลังใจและเร้าใจให้เกิดความก้าวหน้าแก่ผู้เรียนให้ได้มากที่สุด มีความรู้สูงสุด สำหรับผู้เรียนทุกคนควรสร้างเข้มแข็ง ความสนใจ และประสบการณ์ให้ผู้เรียนพัฒนาความมั่นใจ ให้เรียนและทำงานอย่างเป็นอิสระและร่วมใจกัน ควรให้ผู้เรียนมีทักษะการเรียนรู้สำคัญ ๆ ในการอ่านออกเขียนได้ คิดเลขเป็น ได้ข้อมูลสารสนเทศ และเทคโนโลยีสื่อสาร ส่งเสริมจิตใจที่อยากรู้อยากเห็น และมีกระบวนการคิดอย่างมีเหตุผล

2.2 ควรส่งเสริมการพัฒนาด้านจิตวิญญาณ จริยธรรม สังคม และวัฒนธรรม โดยเฉพาะพัฒนาหลักการในการจำแนกแหว่งถูกและผิด เข้าใจและศรัทธา ในความเชื่อของตน ความเชื่อและวัฒนธรรมที่แตกต่างกันว่ามีอิทธิพลต่อตัวบุคคลและสังคม หลักสูตรสถานศึกษาต้องพัฒนาคุณธรรมและความอิสระของผู้เรียน ช่วยให้เป็นพลเมืองที่มีความรับผิดชอบ สามารถพัฒนาสังคมให้เป็นธรรมขึ้น มีความเสมอภาค ควรพัฒนาความตระหนัก เข้าใจ และยอมรับสภาพแวดล้อมที่ตนดำรงชีวิตอยู่ ยึดมั่นในข้อตกลงร่วมกันต่อการพัฒนาที่ยั่งยืนทั้งในระดับส่วนตน ระดับท้องถิ่น ระดับชาติ และระดับโลก หลักสูตรสถานศึกษาควรสร้างให้ผู้เรียนมีความพร้อมในการเป็นผู้บริโภคที่ตัดสินใจบนข้อมูลที่เป็นอิสระ และมีความรับผิดชอบ

การสร้างหลักสูตรสถานศึกษา

หลักสูตรจะต้องสนองตอบต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเศรษฐกิจ ที่เปลี่ยนแปลงไปตามธรรมชาติของการศึกษา ผู้สอนต้องปรับปรุงกระบวนการสอนของตนเพื่อสนองตอบต่อความต้องการของผู้เรียนที่เปลี่ยนแปลงไปตามเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม การศึกษาจะเจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้นถ้าหลักสูตรมีการปรับปรุงให้เป็นไปตามความต้องการ และความจำเป็นตลอดเวลา สถานศึกษาควรดำเนินการจัดทำหลักสูตร ดังนี้

1. กำหนดวิสัยทัศน์
2. จัดหลักสูตรสถานศึกษา

3. กำหนดสาระการเรียนรู้ และผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปีหรือรายภาค

4. ออกแบบการเรียนการสอน

5. กำหนดเวลาเรียนและจำนวนหน่วยกิต

6. แนวทางการจัดหลักสูตรสถานศึกษา

เพื่อให้การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ดำเนินไปด้วยดี บรรลุตามที่คาดหวังจึงกำหนด
แนวทางการดำเนินงานดังนี้

การจัดทำสาระของหลักสูตร

1. กำหนดผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปีหรือรายภาค
2. กำหนดสาระการเรียนรู้รายปีหรือรายภาค
3. กำหนดเวลาเรียนหรือจำนวนหน่วยกิต
4. จัดทำคำอธิบายรายวิชา
5. จัดทำหน่วยการเรียนรู้
6. จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้

การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

สถานศึกษาต้องจัดให้ผู้เรียนทุกคนเข้าร่วมกิจกรรมให้เหมาะกับ วัย วุฒิภาวะ และ
ความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน

การกำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์

สถานศึกษาต้องร่วมกับชุมชน กำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อเป็นเป้าหมายใน
การพัฒนาผู้เรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม

องค์ประกอบของหลักสูตรสถานศึกษา

องค์ประกอบที่สำคัญของหลักสูตรสถานศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา
แห่งชาติ. 2545 : 12) มีดังนี้

วิสัยทัศน์ เป็นภาพที่พึงประสงค์ในอนาคตที่วางอยู่บนพื้นฐานความจริง และบ่งบอกถึง
ภารกิจของสถานศึกษา ทั้งนี้ วิสัยทัศน์ที่ดีต้องมีความชัดเจน สอดคล้องกับนโยบายของ
สถานศึกษา เป็นความต้องการของท้องถิ่น มีระยะเวลาที่แน่นอน และต้องเกิดจากการมีส่วนร่วม
ของทุกฝ่าย

ภารกิจ เป็นข้อความที่แสดงถึงแนวคิดและวิธีดำเนินงาน เพื่อให้บรรลุตามวิสัยทัศน์
และนำไปสู่การวางแผนปฏิบัติต่อไป การกำหนดภารกิจ (พันธกิจ) ควรสะท้อนให้เห็นถึงเหตุผล

และขอบเขตของการก่อตั้งสถานศึกษา ที่มุ่งประสิทธิภาพ มาตรฐานและพฤติกรรมในการดำเนินการ รวมถึงปรัชญา และความเชื่อต่าง ๆ ที่เป็นพื้นฐานของการปฏิบัติงาน

เป้าหมาย เป็นการกำหนดผลสัมฤทธิ์ปลายทางของผู้เรียนเมื่อจบหลักสูตรที่สอดคล้องกับจุดหมายหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน อีกนัยหนึ่ง การกำหนดเป้าหมาย จะช่วยให้ภารกิจที่กำหนดมีความชัดเจน และมีความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ

คุณลักษณะอันพึงประสงค์ เป็นสิ่งที่ต้องการให้เกิดขึ้นในตัวผู้เรียน โดยเฉพาะด้าน คุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่ดี มีความเหมาะสมกับสังคม สถานศึกษาจะเป็นผู้กำหนด คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนขึ้นตามความต้องการที่สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความจำเป็นของชุมชน

โครงสร้างหลักสูตร ประกอบด้วยสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่ม ผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปี หรือรายภาค หน่วยการเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระรายปีหรือรายภาค ทั้งที่กำหนดไว้ในหลักสูตรและเพิ่มเติมความถนัด ความสนใจ ความต้องการของผู้เรียน ชุมชน และท้องถิ่น รวมทั้งกิจกรรม พัฒนาผู้เรียนทุกภาคเรียน และระบุสัดส่วนเวลาเรียนแต่ละกลุ่มสาระหน่วยการเรียนรู้ และ กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนรายปีหรือรายภาค

การจัดการเรียนรู้และการส่งเสริมการเรียนรู้ เป็นการกำหนดสาระการเรียนรู้ของ หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ซึ่งประกอบด้วยองค์ความรู้ ทักษะหรือ กระบวนการเรียนรู้ และคุณลักษณะหรือค่านิยม คุณธรรม จริยธรรมของผู้เรียน โดยกำหนดไว้ ทั้ง 8 กลุ่มสาระ

การวัดและประเมินผล สถานศึกษาจะเป็นผู้กำหนดหลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติขึ้น ทั้งในระดับชั้นเรียนและระดับสถานศึกษา โดยผ่านการเห็นชอบของคณะกรรมการสถานศึกษา ซึ่งควรมีรูปแบบ วิธีการ และเกณฑ์การประเมินที่สอดคล้องกับแนวทางของหลักสูตรการศึกษา ขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544

การบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา เป็นกระบวนการสำคัญที่จะช่วยให้หลักสูตร สถานศึกษาเกิดสัมฤทธิ์ผลตามจุดหมายของหลักสูตร โดยการวางแผนปฏิบัติการเพื่อเป็น แนวปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ สนับสนุนการใช้หลักสูตรให้มีประสิทธิภาพ ได้แก่ การวางแผน บริหารงานวิชาการ และการบริหารทั่วไป

แผนปฏิบัติการในการบริหารงานวิชาการและการบริหารทั่วไป (กรมวิชาการ.2545 : 46-48)
มีดังนี้

แผนการบริหารงานวิชาการ

แผนการบริหารงานวิชาการ เช่น โครงการประจำโรงเรียนที่จัดขึ้นเพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความรักความเชื่อมั่นในโรงเรียน และท้องถิ่น เช่น วันเชิดชูศิษย์เก่าดีเด่น วันส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น โครงการบริการ และกิจกรรมห้องสมุด เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนรักการอ่าน ค้นคว้า ใฝ่รู้ การจัดการการสอน โดยคำนึงถึงความเหมาะสมของหลักการเรียนรู้แต่ละสาระการเรียนรู้ ซึ่งมี ความยากง่าย ความน่าสนใจแตกต่างกันไป ความเหมาะสมของจิตวิทยาการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนแต่ละวัย และความเหมาะสมของเทคนิคการสอน การจัดกลุ่มการเรียนรู้และห้องเรียน โดยยึดหลักการ จัดตามนโยบาย ที่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องตกลงร่วมกัน การลงโทษ การให้รางวัล เพื่อพัฒนาให้ผู้เรียน มีลักษณะอันพึงประสงค์ กิจกรรมการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ที่สามารถทำได้ตามกลุ่มสาระ การเรียนรู้ และกิจกรรมเสริมตามความเหมาะสม กิจกรรมวิชาการนอกห้องเรียน เช่น การเข้าค่าย วิชาการ การแข่งขันทางวิชาการต่าง ๆ ทั้งในและนอกสถานศึกษา เป็นต้น โครงการพัฒนาสื่อ อุปกรณ์การเรียนการสอน โดยส่งเสริมให้ครูเป็นผู้จัดทำ/พัฒนาสื่อ และให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วม เครือข่ายวิชาการภายในสถานศึกษา ได้แก่ การประชุมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นของผู้สอน ทั้งที่ รับผิดชอบเป็นชั้นปี หรือกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ

แผนการบริหารงานทั่วไป

แผนการบริหารงานทั่วไป เช่น โครงการสร้างบรรยากาศให้ปลอดภัย ได้แก่ โครงการ ปลอดภัยสารเสพติด โครงการเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อม เป็นต้น การเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ และภูมิปัญญาท้องถิ่นในชุมชนนอกเหนือจากห้องสมุดโรงเรียน ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนมีฐานความรู้ กว้างขึ้น การประชุมคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และผู้ปกครองเพื่อประสานและพัฒนางาน การสำรวจการใช้อาคารสถานที่และทรัพยากรของสถานศึกษา เพื่อให้เกิดการใช้งานอย่างคุ้มค่า การบริหารและพัฒนาบุคลากร เช่นการจัดครูให้ตรงตามความถนัด ความรู้ ความสามารถ รวมทั้งการพัฒนาครูอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา การจัดสรรงบประมาณในการดำเนินการใช้หลักสูตร สถานศึกษา และการระดมงบประมาณจากชุมชน หรือหน่วยงานเอกชนที่เกี่ยวข้อง การพัฒนา คลังและสื่ออุปกรณ์ เพื่อนำมาใช้ร่วมกันอย่างประหยัดและคุ้มค่า การตรวจสอบและรายงาน โดย ส่งเสริมให้ครูประเมินตนเอง ประเมินผลงานเป็นชั้นปี เป็นกลุ่มสาระ และประเมินรวมในระดับ สถานศึกษา เพื่อจัดทำรายงานต่อสถานศึกษา ผู้ปกครอง และต้นสังกัด

นอกจากการบริหารงานวิชาการและการบริหารทั่วไปเพื่อบรรลุดตามจุดหมายของหลักสูตรแล้ว สถานศึกษาควรพัฒนาระบบส่งเสริมสนับสนุนต่าง ๆ ที่เอื้อให้เกิดคุณภาพในการจัดการเรียนการสอน ระบบการส่งเสริมสนับสนุน ได้แก่ กระบวนการแนะแนวแหล่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา อาจเป็นห้องสมุดโรงเรียน หรือมุมศึกษาค้นคว้า คอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยีต่าง ๆ การวิจัยพัฒนา ทั้งในระดับห้องเรียนและภาพรวมของสถานศึกษาและเครือข่ายวิชาการทั้งในและนอกสถานศึกษา (วัฒนาพร ระงับทุกข์. 2545 : 311-312)

สรุปได้ว่า การบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา มีขั้นตอนที่สำคัญประกอบด้วย ขั้นตอนเตรียมความพร้อมเพื่อไม่ให้เกิดการขัดข้อง ติดขัด หรือเกิดความล่าช้าในระหว่าง การดำเนินการใช้หลักสูตร ขั้นตอนจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ซึ่งประกอบด้วยการเรียนรู้ และ ประสพการณ์ที่สถานศึกษาแต่ละแห่งวางแผนเพื่อพัฒนาผู้เรียนโดยการจัดทำสาระการเรียนรู้ ทั้งรายวิชาที่เป็นพื้นฐานและรายวิชาที่ต้องการเรียนเพิ่มเติมเป็นรายปี หรือรายภาค และขั้นตอนการวางแผนดำเนินการ ใช้หลักสูตร ซึ่งเป็นเรื่องเกี่ยวกับการคิดคำนวณ สิ่งที่จะปฏิบัติไว้ล่วงหน้า การนำหลักสูตรไปใช้และการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผลการใช้หลักสูตร

5. แนวคิดเกี่ยวกับการใช้หลักสูตร

การใช้หลักสูตร มีผู้บริหารและครูเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนส่งเสริมและนำหลักสูตรไปใช้ (วิชัย ประสิทธิ์วุฒิเวชช์. 2542 : 51) แต่หลังจากสร้างหลักสูตรขึ้นแล้ว คนทั่วไปมักเชื่อว่าครูผู้สอนน่าจะนำหลักสูตรไปใช้ได้อย่างถูกต้อง มีประสิทธิภาพ โดยไม่ต้องการดำเนินการอื่นใด ในประเด็นนี้ Mcniel (อ้างใน สจัด อุทรานันท์. 2530 : 135) ชี้ให้เห็นว่าความเชื่อดังกล่าวอาจไม่เป็นความจริง เนื่องจากการนำหลักสูตรไปใช้ถือเป็นการเปลี่ยนแปลงภารกิจที่ครูเคยดำเนินอยู่ อาจมีการต่อต้านจากครูบางส่วน ในขณะเดียวกันผู้บริหารซึ่งมีภาระหน้าที่อื่นอีกมาก อาจไม่สามารถช่วยเหลือ และดำเนินงานให้การใช้หลักสูตร เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น ในขณะที่มีการใช้หลักสูตรอยู่ ควรมีการวิเคราะห์เพื่อตรวจสอบหาข้อดี และข้อบกพร่องของหลักสูตร

การวิเคราะห์หลักสูตร

ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์ (2539 : 36) เสนอข้อมูลที่ควรวิเคราะห์เกี่ยวกับหลักสูตรที่กำลังใช้ เพื่อเป็นพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตร ดังนี้

1. การวิเคราะห์ตัวหลักสูตร โดยพิจารณาการกำหนดจุดมุ่งหมายและการคัดเลือกเนื้อหาวิชา เช่น ความชัดเจนและความสมเหตุสมผลในทางปฏิบัติของจุดมุ่งหมาย และการกำหนดจุดมุ่งหมาย โดยพิจารณาความต้องการ และสภาพของสถานศึกษา การจัดลำดับเนื้อหาวิชาและประสบการณ์ต่าง ๆ ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตามหลักทฤษฎีการเรียนรู้ เป็นต้น

2. การวิเคราะห์วัสดุหลักสูตร เป็นการพิจารณารายละเอียด เกี่ยวกับเอกสารสิ่งของต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตร เช่นคู่มือการใช้หลักสูตร คู่มือการประเมินผล คู่มือครู แนวการสอน หนังสือแบบเรียน เป็นต้น

3. การวิเคราะห์กระบวนการนำหลักสูตรไปใช้ เพื่อให้ทราบถึงประสิทธิภาพและความพร้อมของโรงเรียน โดยใช้เกณฑ์การประเมินในด้านการจัดการเรียนการสอน การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร ความพร้อมทางด้านสื่อการเรียนการสอน การจัดบริการแนะแนว บริการด้านอนามัย และสุขภาพ การจัดหาอาคารสถานที่ เป็นต้น

4. การวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทำได้โดยการทดสอบผู้เรียน อย่างไรก็ตามผลการทดสอบอาจเกี่ยวข้องกับปัจจัยอื่น นอกเหนือจากความรู้ ความสามารถของนักเรียน เช่น ความบกพร่องทางกาย ความยากง่ายของแบบเรียน คุณภาพของแบบทดสอบ ปัญหาการเข้าสังคมของผู้เรียน เป็นต้น นอกจากการทดสอบแล้ว อาจติดตามข้อมูลเกี่ยวกับความรู้ ความสามารถทัศนคติของผู้เรียนจากบุคคลที่เกี่ยวข้อง เช่นผู้บังคับบัญชาหรือนายจ้าง ครูที่สอนในระดับสูง เป็นต้น

5. การวิเคราะห์โครงการประเมินผล หากโครงการประเมินผลการใช้หลักสูตรไม่มีประสิทธิภาพ อาจทำให้ผลการประเมินหลักสูตรที่ใช้ ไม่น่าเชื่อถือ จึงควรวางแผนการประเมินไว้ล่วงหน้า และควบคุมโครงการประเมินผลการใช้หลักสูตรให้มีประสิทธิภาพ ควบคู่ไปกับการดำเนินการด้วย

ภารกิจในการนำหลักสูตรไปใช้

อำนาจ จันทร์เพ็ญ (2532 : 7) สรุปภารกิจสำคัญ 4 ประการ ในการนำหลักสูตรไปใช้ อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนี้

1. การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา ความต้องการและทรัพยากร ได้แก่ การศึกษาเอกสารหลักสูตร ตามที่ ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์ (2539 : 36) ได้ระบุไว้ นอกเหนือจากนั้น ควรศึกษาสภาพปัญหาต่าง ๆ และทรัพยากรในสถานศึกษา ความต้องการของชุมชน สังคม และตัวผู้เรียน

2. การกำหนดแผนการสอน ตั้งแต่กำหนดวัตถุประสงค์ กำหนดประชากร เป้าหมาย การคัดเลือกและการจัดลำดับเนื้อหา การคัดเลือกกิจกรรมการเรียนการสอน การจัดเตรียมวัสดุและสื่อ และการกำหนดแนวทางการวัดและประเมิน

3. การปฏิบัติตามแผนการสอน ซึ่งควรคำนึงถึงการกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ คิดวิเคราะห์ และแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ทั้งนี้ การปฏิบัติตามแผน หรือการการสอนอาจมี ข้อจำกัดบางประการ เช่น ความไม่พร้อมของผู้สอนและอุปกรณ์

4. การจัดปัจจัยและสภาพต่าง ๆ เป็นการอำนวยความสะดวกและเอื้อต่อการนำ หลักสูตรไปปฏิบัติ เช่น การบริหารด้านวัสดุอุปกรณ์ เอกสารหลักสูตร และแหล่งวิชาการ เป็นต้น ผู้บริหารมีบทบาทสำคัญที่จะช่วยจัดปัจจัยและสภาพต่าง ๆ ดังกล่าว รวมทั้งการกระตุ้นช่วยเหลือ ดูแล ให้กำลังใจ ควบคุม และประสานงานให้ครูปฏิบัติหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อคำนึงในการนำหลักสูตรไปใช้

การนำหลักสูตรไปใช้เป็นกระบวนการสำคัญต่อสัมฤทธิ์ผลของหลักสูตร จึงจำเป็นต้อง คำนึงถึงหลักการสำคัญหลายประการ วิชัย ดิสสระ (2535 : 112) กล่าวถึงข้อควรคำนึงในการใช้ หลักสูตรไปใช้ สรุปได้ดังนี้

1. การนำหลักสูตรไปใช้ ต้องมีการประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง อย่างสม่ำเสมอ เนื่องจากการนำหลักสูตรไปใช้นั้น เป็นกระบวนการที่ต่อเนื่อง และเกี่ยวข้องกับ หลายฝ่าย

2. การติดตามและประเมินผลเป็นระยะเวลาการนำหลักสูตรไปใช้ จะช่วยให้มี การพัฒนาปรับปรุงหลักสูตรเพื่อให้มีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น

3. การนำหลักสูตรไปใช้ควบคู่กับการพัฒนาวิชาชีพครู ช่วยให้เกิดผลดี ยิ่งขึ้น เนื่องจากทั้งสองสิ่งมีความสัมพันธ์กัน

4. การนำหลักสูตรไปใช้ ต้องมีปฏิสัมพันธ์กับบุคลากรในระดับต่าง ๆ และ หน่วยงานที่พร้อมจะให้ความช่วยเหลือในด้านเทคนิควิธี

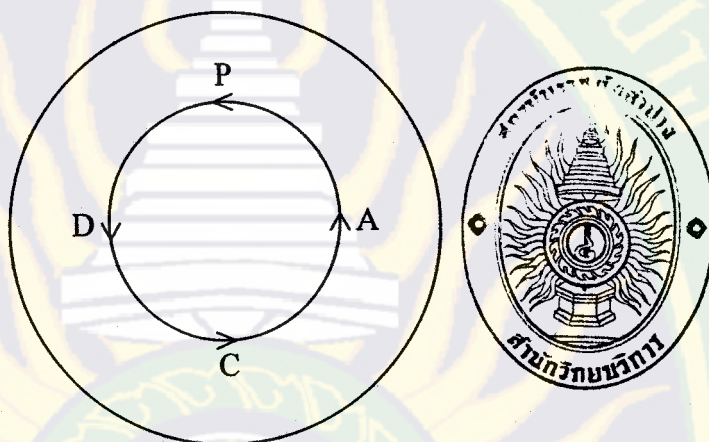
5. เมื่อพบปัญหาในการนำหลักสูตรไปใช้ อาจขอความช่วยเหลือจากกลุ่มโรงเรียน เดียวกันได้

6. การสร้างแผนงานที่จะนำหลักสูตรไปใช้ ต้องมีความรู้เรื่องวิธีการวางแผน

7. การคำนึงถึงผลงานของการนำหลักสูตรไปใช้ ที่จะช่วยให้ก้าวหน้า และได้รับ ประโยชน์ต่าง ๆ ต่อสถานศึกษาและตัวบุคลากร จะช่วยให้เกิดกำลังใจในการปฏิบัติงาน

การติดตามการประเมินผลการใช้หลักสูตร

การติดตามและประเมินผล ตามนัยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มีความสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาสถานศึกษา และถือเป็นกลไกในการพัฒนาสถานศึกษาไปสู่คุณภาพมาตรฐาน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2545 : 14) โดยมีลักษณะการดำเนินเป็นวงจร ดังนี้

P	ย่อมาจาก	Plan	หมายถึง	การวางแผน
D	ย่อมาจาก	Do	หมายถึง	การปฏิบัติ
C	ย่อมาจาก	Check	หมายถึง	การตรวจสอบ
A	ย่อมาจาก	Action	หมายถึง	การปรับปรุง

แผนภูมิที่ 1 แสดงกระบวนการบริหารงานคุณภาพ
ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2545 : 14)

จะเห็นว่า ในการดำเนินงานของสถานศึกษาเพื่อไปสู่คุณภาพมาตรฐานนั้น การตรวจสอบข้อมูล เป็นขั้นตอนหนึ่งที่สำคัญ เพื่อให้ได้ข้อมูลในการปรับปรุงแก้ไข นำไปปรับแผนและนำไปสู่การปฏิบัติต่อไป

และจากรายงานการติดตามผลการวิจัยโครงการศึกษาลักษณะการจัดระบบติดตามผลการใช้หลักสูตรที่มีประสิทธิภาพ (กรมวิชาการ. 2525 : 5) ระบุว่า การติดตามผลการปฏิบัติงานใด ๆ ในสถานศึกษา มีจุดมุ่งหมายดังนี้

1. เพื่อติดตามตรวจสอบกระบวนการปฏิบัติงาน ตั้งแต่ปัจจัยป้อน (Input) การปฏิบัติงาน (Process) และผลการปฏิบัติงาน (Output) ในทุกระดับการปฏิบัติงาน

2. เพื่อคิดหามาตรการแก้ไขข้อบกพร่องที่พบ และแก้ไขปรับปรุงข้อบกพร่องนั้นให้ดีขึ้น ก่อนสิ้นสุดกระบวนการปฏิบัติงาน

3. เพื่อเป็นการสนับสนุนและส่งเสริมการประเมินผลโครงการ ให้มีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลยิ่งขึ้น

4. เพื่อให้เกิดความมั่นใจว่าการปฏิบัติงานจะบรรลุเป้าหมายด้วยดี

การนำหลักสูตรไปใช้ (Curriculum Implementation) ก็ถือเป็นโครงการหนึ่งของ สถานศึกษาที่จำเป็นต้องติดตามผลการดำเนินงาน (Monitoring) เพื่อตรวจสอบ ควบคุม กระบวนการใช้หลักสูตร และรวบรวมข้อมูลปัญหาอุปสรรคสำหรับพิจารณาปรับปรุงแก้ไขให้ การใช้หลักสูตรไปสู่ความสำเร็จตามจุดมุ่งหมาย อาจกล่าวได้ว่า การติดตามผลการนำหลักสูตรไป ใช้เป็นระบบการติดตามตรวจสอบ หรือการประเมิน เพื่อปรับปรุงการปฏิบัติงาน (Formative Evaluation) (สำราญ มีแจ้ง. 2544 : 97)

กรมวิชาการ (2535 : 9 – 10) ได้มีการศึกษาเกี่ยวกับคู่มือการประเมินการใช้หลักสูตรด้วย ตนเองของโรงเรียน พบว่า การประเมินการใช้หลักสูตรของโรงเรียน อาจแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1 การประเมินการใช้หลักสูตรด้านการเตรียมความพร้อม การบริหารหลักสูตร และการเรียนการสอนด้านการเตรียมความพร้อม เช่น การประชาสัมพันธ์หลักสูตร การประสานงาน กับหน่วยงานภายนอก การเตรียมความพร้อมของบุคลากร การจัดระบบบริหารงาน การจัดระบบ ข้อมูลพื้นฐาน การจัดสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ และเอกสารที่เกี่ยวข้องด้านการบริหารหลักสูตร เช่น การวางแผนงานทั่วไป การจัดทำแผนงานด้านวิชาการ การดำเนินงานตามแผน และการประเมินผล การดำเนินงาน ส่วนด้านการเรียนการสอน ได้แก่ การจัดและพัฒนาการเรียนการสอนให้เหมาะสม กับจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

ส่วนที่ 2 เป็นการสรุปภาพรวมผลการเรียนของผู้เรียน เพื่อบ่งชี้ถึงผลการใช้หลักสูตร ดังนั้นการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาควรมีภาระหลักที่สำคัญ 7 ประการ ซึ่งสรุปได้ ตามแผนภูมิ ดังนี้

แผนภูมิที่ 2 การบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา

ที่มา : กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. (2545 : 7)

6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัญหาและแนวทางการปรับปรุงการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ในโรงเรียนเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษา อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน ซึ่งหลักสูตรสถานศึกษาเป็นเรื่องใหม่ที่ทดลองใช้ครั้งแรกในปีการศึกษา 2544 ในโรงเรียนนาร่องและโรงเรียนเครือข่ายพร้อมกันทั่วทั้งประเทศ ผู้วิจัยได้ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

กรมวิชาการ (2546 : 25 ก) ทำการติดตามและประเมินผลการจัดหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในเครือข่าย ในเดือน มีนาคม - เมษายน 2545 พบว่า โรงเรียนมีความพร้อมในการใช้หลักสูตรสถานศึกษา ในระดับน้อย เนื่องจากระยะเวลาในการทำหลักสูตรมีน้อย บุคลากรมีความรู้เรื่องหลักสูตรยังไม่ชัดเจน ครูยังไม่มั่นใจในการทำหลักสูตรว่าดำเนินการถูกต้องหรือไม่ ส่วนโรงเรียนที่มีความพร้อมมาก มีการเตรียมความพร้อมในการจัดทำหลักสูตรไว้ล่วงหน้า ทั้งด้านบุคลากรและทรัพยากร ปัญหาที่พบในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ได้แก่ ครูยังไม่เข้าใจไม่ชัดเจน ขาดความมั่นใจ เวลาในการดำเนินการไม่เพียงพอ และมีภาระงานมาก

อนงค์ ดันวัฒนานันท์ (2545 : 34) ศึกษาบทบาทผู้บริหารโรงเรียนหอพระในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนดังกล่าว สนับสนุนให้บุคลากรได้รับความรู้ในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา โดยใช้ทั้งวิธีการอบรมเชิงปฏิบัติการ เชิญวิทยากรมาให้ความรู้ และให้ศึกษาเอกสาร มีการประสานงานกับบุคคลเฉพาะหมวด อย่างไรก็ตามการดำเนินงานด้านการพัฒนาหลักสูตรยังขาดความต่อเนื่อง ไม่มีการประเมินผล การประสานสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ยังไม่ส่งผลให้การพัฒนาหลักสูตรประสบความสำเร็จ และบุคคลส่วนใหญ่ต้องการให้ผู้บริหารร่วมคิด ร่วมทำ ให้กำลังใจตลอดกระบวนการพัฒนาหลักสูตร

อรุณศรี อนันตรวิชัย (2545 : 12) ดำเนินการสำรวจสภาพการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา และการจัดทำแผนการเรียนรู้ จากสถานศึกษา 7 แห่ง ในเขตการศึกษา 8 ได้ข้อสรุปว่า ทุกโรงเรียนมีหรือจัดทำข้อมูลที่จำเป็นสำหรับการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาในปริมาณที่สูง โดยเฉพาะวิสัยทัศน์ของโรงเรียน เป้าหมายที่โรงเรียนต้องพัฒนา และจุดเน้นการพัฒนาโรงเรียนเป็น 3 ประเด็น หลักที่โรงเรียนสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้สูง การดำเนินการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา โดยเฉพาะในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการศึกษาแห่งชาติ พบว่า ยังไม่เป็นไปตามลำดับขั้นตอนที่ถูกต้อง นอกจากนี้ จากการประเมินตนเองของโรงเรียน พบว่า ทุกโรงเรียนมีความพึงพอใจในการทำหลักสูตรในระดับมาก 6 ใน 7 โรงเรียน มีความรู้ ความเข้าใจ และความสามารถในการทำหลักสูตรระดับมาก แต่มี 4 ใน 7 โรงเรียน ที่ประเมินความสามารถในการเป็น

วิทยากรให้ความรู้แก่เพื่อนครูในระดับมาก และ 3 ใน 7 โรง ประเมินในประเด็นเดียวกันนี้ในระดับน้อย

สนธยา ทองดี (2546 : 42) ศึกษากระบวนการวิจัยแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาวิสัยทัศน์เกี่ยวกับการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ของบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาในเขตพื้นที่บริการโรงเรียนบ้านโนนตูม อำเภอวัดโพน จังหวัดเพชรบูรณ์ ผลจากการศึกษาในประเด็น พบว่า การมีส่วนร่วมในกระบวนการวิจัยทุกขั้นตอนประสบความสำเร็จ ผู้เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในระดับมาก และทำให้ผลการพัฒนาวิสัยทัศน์หลังเข้าร่วมสูงกว่าก่อนเข้าร่วมกระบวนการวิจัยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (ผลการพัฒนาฯ เจริญปริมาณ) และสามารถอธิบายประเด็นต่าง ๆ ในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ทั้งด้านยุทธศาสตร์ ปัจจัย กระบวนการ และผลผลิต ได้อย่างหลากหลาย และกว้างไกลมากยิ่งขึ้นกว่าก่อนเข้าร่วมกระบวนการวิจัย (ผลการพัฒนางานวิจัยเชิงคุณภาพ) และการร่วมกันจัดทำโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษา ทำให้ได้หลักสูตรสถานศึกษา ที่ประกอบด้วยวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย คุณลักษณะอันพึงประสงค์ กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เวลา และการวัดผล ประเมินผล โดยเน้นให้ผู้เรียนมีความรู้ คุณธรรม จริยธรรม มีความสามารถในการเรียนรู้ภาคภูมิใจ ในท้องถิ่น ชุมชนมีส่วนร่วมในการศึกษา มีการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน โดยในช่วงชั้นที่ 1 (ป.1 – ป.3) และช่วงชั้นที่ 2 (ป.4 – ป.6) เน้นสาระการเรียนรู้ภาษาไทย และคณิตศาสตร์ ส่วนช่วงชั้นที่ 3 (ม.1 – ม.3) เน้นสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ การงานอาชีพและเทคโนโลยี และภาษาต่างประเทศ วัดผลจากความรู้ ความสามารถและความประพฤติ ประเมินผลโดยคณะกรรมการประเมินผล ซึ่งประกอบด้วยกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้บริหารโรงเรียน ผู้ปกครองนักเรียน และคณะครู

ธวัชชัย เรววรรณ (2541 : 78) ได้ศึกษาเกี่ยวกับเรื่องบทบาทการบริหารหลักสูตรพุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย ได้เสนอแนะและให้ข้อคิดเห็นเพิ่มเติม ในด้านการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ ผู้บริหารและครูผู้สอนควรศึกษาทำความเข้าใจในหลักสูตรที่โรงเรียนใช้อยู่ให้ชัดเจน ในทุกเรื่องโดยเฉพาะหลักการ จุดมุ่งหมาย โครงสร้าง อัตราเวลาเรียน การวัดและประเมินผล พร้อมจัดหาหนังสือเกี่ยวกับหลักสูตร เอกสารประกอบหลักสูตร วัสดุอุปกรณ์ สื่อที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอน อาคารเรียน ห้องเรียน ห้องสมุด รวมทั้งการจัดสภาพแวดล้อมเพื่อเอื้อต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านการวางแผน ผู้บริหารโรงเรียนควรมีการวางแผนร่วมกับครู กรรมการโรงเรียน เพื่อให้ทุกฝ่าย มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น ในการวางแผนแก้ไขปัญหาลักษณะเกี่ยวกับการนำหลักสูตรไปใช้ และการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ให้สอดคล้องกับสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการของท้องถิ่น และควร

ส่งเสริมให้ความรู้แก่ครูในการวิเคราะห์หลักสูตร กำหนดการสอน แผนการสอน เพื่อให้การใช้หลักสูตรบรรลุวัตถุประสงค์ส่วนด้านการดำเนินการตามแผน ผู้บริหารโรงเรียนควรสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินการวัสดุ สื่อการเรียนการสอน ควรกำกับแผนงานให้เป็นไปตามที่กำหนดไว้ รวมทั้งการนิเทศ ติดตามงานของครูผู้สอนอย่างต่อเนื่อง ผู้บริหารโรงเรียน และครูผู้สอน ควรมีการพัฒนาตนเองเกี่ยวกับการใช้หลักสูตร และด้านการประเมินผล ผู้บริหารโรงเรียนควรแต่งตั้งผู้รับผิดชอบ การประเมินผลการใช้หลักสูตรอย่างชัดเจน และมีการประเมินผล การใช้หลักสูตรอย่างต่อเนื่อง ควรมีการกำหนดแนวทาง และหลักเกณฑ์การประเมินให้ชัดเจน และเป็นมาตรฐาน ผู้บริหารควรนำผลการนิเทศไปปรับปรุงพัฒนาการบริหารหลักสูตร และรวมทั้งให้มีการจัดประชุมทำความเข้าใจกับครูผู้สอนในเรื่องการประเมินผลการใช้หลักสูตรอยู่เสมอ

ในปีการศึกษา 2545 กรมวิชาการ (2546 : 67 ข) ทำการวิจัยติดตามประเมินผลการใช้หลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ของสถานศึกษาที่เป็นโรงเรียนนาร่อง และโรงเรียนเครือข่าย ในระดับมัธยมศึกษา พบว่า ปัจจัยในการใช้หลักสูตรสถานศึกษาด้านบุคลากร ได้แก่ ผู้บริหาร ส่วนใหญ่ มีการบริหารจัดการและทักษะในการบริหารหลักสูตร ในระดับมาก ชุมชนมีส่วนร่วม ในการจัดทำหลักสูตรในระดับปานกลาง โรงเรียนส่วนใหญ่มีสิ่งอำนวยความสะดวกต่อการ ใช้หลักสูตรมีกระบวนการที่ดีในการใช้หลักสูตร ผลผลิตในการใช้หลักสูตร ได้แก่ ความพึงพอใจ ต่อการใช้หลักสูตรของทุกฝ่ายอยู่ในระดับมาก และนักเรียนส่วนใหญ่ผ่านเกณฑ์การประเมินของ ทุกกลุ่มสาระ อย่างไรก็ตาม การใช้หลักสูตรสถานศึกษายังมีปัญหาในด้านความรู้ ความเข้าใจของ ครูต่อหลักสูตรยังไม่ชัดเจน มีภาระงานพิเศษมาก และขาดแคลนครูโดยเฉพาะวิชาหลัก ได้แก่ คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และขาดผู้นิเทศที่มีความรู้ ความชำนาญและประสบการณ์ในการนิเทศ ครูไม่เข้าใจสาระการเรียนรู้ การจัดทำแผนบูรณาการ วิธีการวัดและประเมินผล การจัดกิจกรรมยังไม่หลากหลาย และนักเรียนไม่ได้เลือกตามความสนใจ

และในปีการศึกษา 2546 กรมวิชาการ (2546 : 54 ค) ได้ศึกษาความพร้อมในการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษาทุกสังกัด พบว่า ผู้บริหาร และผู้สอนแสดงความ คิดเห็นว่า สถานศึกษามีความพร้อมในการใช้หลักสูตร ปีการศึกษา 2546 ในระดับมาก แต่ยังต้องการความช่วยเหลือในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ใน 3 อันดับแรก คือ การจัด ประชุมอบรมให้ความรู้ในการจัดทำหลักสูตร งบประมาณ และบุคลากร ผู้เชี่ยวชาญช่วยจัดทำ หลักสูตร

จากผลงานการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังกล่าว จะเห็นได้ว่าโรงเรียนได้ดำเนินงาน เกี่ยวกับการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา และมีผู้ดำเนินการศึกษาสภาพการดำเนินงาน ปัญหาอุปสรรค ตลอดจนเสนอแนะในการแก้ปัญหาในการดำเนินงานของโรงเรียน การนำ

หลักสูตรไปใช้ รวมถึงความพร้อมของโรงเรียนเพื่อให้การบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา
 ขั้นพื้นฐานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ จะต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกฝ่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้อง
 โดยเฉพาะอย่างยิ่งบุคลากรในสถานศึกษา ซึ่งเป็นหน่วยปฏิบัติในการใช้หลักสูตรโดยตรง จะต้อง
 ได้รับการพัฒนาส่งเสริมสนับสนุน และกระตุ้นให้เห็นความสำคัญของหลักสูตรสถานศึกษา
 ขั้นพื้นฐานต่อไป

สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ